

مدل مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی

ناصر گل محمدی^۱

احمدرضا عسکری^۲

مجید خورش^۳



10.22034/SSYS.2022.1726.2218

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۱۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۶/۸

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی جامع مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی انجام شد. روش تحقیق کیفی و مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد با رویکرد نظام‌مند بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه صاحب‌نظران و متخصصان در حیطه نظری تحقیق و مدیران ارشد ورزشی با سابقه اجرایی گسترده در برگزاری رویدادها در سازمان‌های ورزشی بود. در این تحقیق از روش نمونه‌گیری هدفمند مبتنی بر رویکرد نظری استفاده شد. جمع‌آوری اطلاعات به شیوه گلوله برفی تا اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت و تعداد ۱۴ مصاحبه فردی نیمه‌ساختاریافته انجام گرفت.

یافته‌ها نشان داد راهبردهای مبتنی بر توجه به الگوی منابع و زیرساخت‌ها، عوامل بسترساز (تخصص و ویژگی‌های کارکنان و کادر، مدیریت سازمان، انعطاف‌پذیری و سرعت سازمانی و ارزشیابی از بحران) و عوامل مداخله‌گر (قوانین کلان، زیرساخت‌های موجود و مدیریت کلان) پیامدهای سیاست‌گذاری راهبردی، مدیریت کارآمد، ارزشیابی، تغییر، تطبیق و سازماندهی را در پی خواهد داشت. در زمینه مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی قبل، حین و بعد از وقوع بحران، منابع و زیرساخت‌ها عامل و مسئله مهمی است که در مدل مدیریت بحران نقشی کلیدی و محوری دارد و بر این اساس می‌توان از مدل طراحی شده در زمینه مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی کمک گرفت.

واژگان کلیدی: مدیریت بحران، رویدادهای ورزشی، مدیریت سازمانی، سیاست‌گذاری راهبردی، تطبیق و سازماندهی.

۱ دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی، مبارکه، ایران

۲ استادیار، مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی، مبارکه، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Ahmadreza.askari@mau.ac.ir

۳ استادیار، مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی، مبارکه، ایران

مقدمه

در عصر حاضر، رویدادها نشان‌دهنده یک بخش عمده و متمایز در تمام صنایع در جهان می‌باشند (آماتو^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). امروزه رویدادها عامل مهمی در جوامع انسانی به‌شمار می‌روند؛ به‌طوری‌که آلن^۲ و همکاران (۲۰۱۲) اذعان داشته‌اند که رویدادها به صنعت تبدیل شده‌اند (اسدی و همکاران، ۱۳۹۴). در فرهنگ معتبر فارسی معین، از واقعه، پیشامد یا حادثه به عنوان معانی رویداد نام برده‌اند (سقای و خوشه بست، ۱۳۹۷). رویداد، پدیده‌ای موقتی است که می‌تواند با برنامه‌ریزی یا بدون آن باشد و مدت زمان مشخصی دارد. همچنین با افزایش زمان فراغت و تفریح، انواع رویدادهای عمومی، علمی، اجتماعی، هنری و ورزشی نیز افزایش یافته است (گلن^۳ و همکاران، ۲۰۱۲). رویدادهای ورزشی یکی از انواع رویدادهاست که بخش مهم و در حال رشدی از صنعت رویداد محسوب می‌شود. برای اولین بار ایده برگزاری مسابقات و رویدادهای ورزشی به صورت منسجم و بین ملل مختلف از سوی پیردوکوبرتن^۴ مطرح شد و المپیک به عنوان یک رویداد بزرگ ورزشی پایه‌ریزی شد (اتقیا، ۱۳۹۶). تاریخ نشان می‌دهد که رویدادهای ورزشی نقش مهمی در توسعه جوامع داشته‌اند و افراد مهم در این حیطه این پدیده را در مقابل تمام ناملایمات اداره می‌کنند تا صنعت رویدادهای ورزشی را به جایگاه کنونی برسانند (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۵).

رویدادهای ورزشی طیف‌های کاملاً متفاوتی دارند و هر نوع از رویدادها در بردارنده فرصت‌ها و چالش‌هایی برای سازمان‌دهندگانشان هستند. رویدادها بر اساس اندازه برگزاری‌شان، از رویدادهای منطقه‌ای کوچک تا ابر رویدادهایی مانند المپیک و جام جهانی، متفاوت می‌باشند. همچنین رویدادها از نظر گروه‌هایی که در آن‌ها حضور پیدا می‌کنند مانند تماشاگران و ورزشکاران، با یکدیگر تفاوت دارند (کو و لی^۵، ۲۰۱۹). صرف نظر از نوع و اندازه رویداد، برنامه‌ریزی رویداد نیازمند افرادی است که بتوانند رویداد را طراحی و منابع مادی و انسانی را مدیریت و به صورت راهبردی برنامه‌ریزی کنند. همچنین زمان را به صورت کارآمدی مدیریت و بودجه و امور مالی را پیش‌بینی نمایند. افرادی که این نوع از مهارت‌ها را داشته باشند، می‌توانند به صورت کارآمدی رویداد ورزشی یا غیرورزشی را مدیریت کنند (عیدی و یوسفی، ۱۳۹۵).

1 Amato

2 Alen

3 Gelen,

4 Peier Dokoberten

5 Koo & Lee

مدل مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی

برنامه‌ریزی رویدادهای ورزشی در زمانی که باید تصمیمات مختلف اتخاذ شوند، پیچیده و سخت می‌گردد (بهرامی و عسگری، ۱۳۹۵). همچنین این برنامه‌ریزی‌ها در زمانی که باید افراد مختلف در این تصمیمات مدنظر قرار گیرند، سخت‌تر هم می‌شود. این وضعیت در شرایطی که ذینفعان متعدد (کمیته‌های سازماندهی، شرکت کنندگان، گروه‌های قانونی، تاسیسات و اماکن، حامیان مالی و غیره) وجود داشته باشند و وظایف مختلفی باید انجام شود، پیچیده‌تر می‌گردد (خداداد کاشی و کریم نیا، ۱۳۹۷). چالش سازمان-دهندگان رویداد، منعطف بودن برای برطرف کردن نیازهای گروه‌ها و ورزش‌های متفاوت است (استوارت و راینر^۱، ۲۰۱۶). در این میان یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی سازمان‌دهندگان رویدادهای ورزشی، مواجهه با بحران^۲ها و ریسک^۳های احتمالی است که ممکن است قبل، حین و بعد از برگزاری رویدادهای ورزشی به وقوع بپیوندد.

وجود حساسیت بالا برای شناسایی و رسیدگی به ریسک‌های بالقوه مرتبط با یک رویداد، ضروری و حائز اهمیت است (گیولانوتی و کلاسر^۴، ۲۰۱۱). کوکوب و گمیچو^۵ (۲۰۱۶) «مدیریت ریسک» را به عنوان کاهش یا حذف ریسک مصدومیت، مرگ و مسئولیت‌های بالقوه بعدی که از طریق ارتباط با برنامه‌ها و خدمات ورزش و تفریحات سالم اتفاق می‌افتد، تعریف می‌کنند. ما و سون^۶ (۲۰۱۵) ادعا می‌کنند که مدیریت ریسک «به‌کارگیری روش‌های منطقی و مسئولیت محتاطانه در به حداقل رساندن تهدیدات» است. همچنین آرنولد^۷ و همکاران (۲۰۱۱) مدیریت ریسک را دارای ماهیتی پیشگیرانه می‌دانند که در آن تعیین می‌شود که چه تهدیدات بالقوه‌ای در بازی وجود دارد که باید آن‌ها را در مرحله برنامه‌ریزی لحاظ کرد. مدیریت ریسک در ساده‌ترین شکل به عنوان «فرآیند مدیریت ریسک‌های قابل شناسایی و بیمه نمودن ریسک‌هایی که نمی‌توان مدیریت کرد» تعریف شده است (اندرسون^۸، ۲۰۰۸).

«دفتر راهبرد بین‌المللی کاهش فجایع»^۹ وابسته به سازمان ملل متحد، در جدیدترین بیانیه خود بحران را از هم‌گسیختگی جدی در عملکردهای یک جامعه که منجر به ایجاد خسارات انسانی، سرمایه‌ای و

1 Stewart & Rayner

2 Crisis

3 Risk

4 Giulianotti & Klauser

5 Kokobe & Gemechu

6 Ma & Sun

7 Arnold

8 Andersen

9 United Nations Office for Disaster Risk Reduction

یا زیست محیطی می‌گردد، تعریف کرده است (دلوین^۱، ۲۰۰۷). به این ترتیب در صورتی به حادثه‌ای «بحران» اطلاق می‌شود که سازگاری با آن با توجه به منابع موجود فراتر از توان جامعه باشد. از این دیدگاه، وقوع حوادث معمولاً ناشی از اثرات منفی مخاطراتی^۲ است که به خوبی مدیریت نشده‌اند (کومبس و لافر^۳، ۲۰۱۸). همچنین بحران را واقعه‌ای ناگهانی ناشی از بلایای طبیعی یا آشوب‌ها و عملیات تروریستی که باعث آشفتگی و ایجاد خسارت‌های اقتصادی و اجتماعی عظیم در اساس روابط و فعالیت‌های معمول جامعه می‌شود تعریف کرده‌اند (گئورگ و پرات^۴، ۲۰۱۲؛ آنتی ساروج^۵، ۲۰۲۰).

به منظور مقابله با بحران‌های احتمالی، مجموعه اقدامات مورد نیاز با هدف کاهش آسیب‌پذیری و خطر، در چرخه‌ای گرد هم آمده‌اند. این چرخه به اقدامات پیش از وقوع، هنگام و پس از وقوع سانحه تقسیم می‌شود و فرض بر این است که با هر بار وقوع سانحه، یک درجه آسیب‌پذیری کاهش یافته و در صورت تکرار این دور، رسیدن به آسیب‌پذیری بسیار پایین، دور از انتظار نخواهد بود (حسینی و امیدواری، ۱۳۹۲). اقدامات پیش از وقوع بحران شامل سه مرحله پیشگیری، کاهش اثرات و تخفیف خطر و آمادگی می‌باشد. در هنگام وقوع بحران نیز مقابله اضطراری اعم از پاسخگویی، جست و جو، نجات و امداد صورت می‌گیرد. همچنین به اقدامات پس از وقوع بحران، بازتوانی گویند. عملیات بازتوانی شامل دو مرحله ساماندهی و بازسازی است (حسینی و امیدواری، ۱۳۹۷).

در جهت مهار حوادث غیرمترقبه و آمادگی برای مقابله با بحران، وجود سیستمی به نام «سیستم مدیریت بحران» ضروری است. این سیستم مدیریتی باید با برنامه‌ریزی دقیق و تشکیل کمیته‌هایی برای جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل داده‌ها، به پیش‌بینی احتمال وقوع بحران و پیشگیری از آن و همچنین تحلیل بحران به وجود آمده و چگونگی مقابله با آن، برآورد خسارت مادی و معنوی و در نهایت ایجاد تعادل و بازگرداندن شرایط پیشین بپردازد (پاکباز خسرو شاهی، ۱۳۹۷). مدیریت بحران، طیفی از فعالیت‌های طراحی شده برای تداوم کنترل بر بحران و شرایط اضطراری و فراهم آوردن چارچوبی برای کمک به افراد در معرض خطر یا بازیابی اثرات ناشی از بحران‌هاست (کومبس^۶، ۲۰۰۸). به عقیده هیلز^۷ (۲۰۱۸) از

1 Devlin
2 Hazards
3 Coombs&Laufer
4 George & Pratt
5 Anita Saroj
6 Oombs
7 Hilss

ضروریات مدیریت بحران، اتخاذ راهبرد انعطاف‌پذیر^۱ است؛ به این معنا که در مراحل مختلف وقوع یک بحران باید از راهبرد متناسب با آن مرحله استفاده کرد. راهبرد کلی مدیریت بحران قبل از وقوع، راهبرد کنشی است؛ یعنی مدیریت بحران برآن است که با پیش‌بینی و پیشگیری از وقوع بحران، جلوگیری و یا حجم آن را مهار کند و یا کاهش دهد. در حین بحران، راهبرد واکنشی پیشنهاد می‌شود؛ یعنی بیش از هر چیز بر عملیات امداد و نجات پافشاری می‌شود و در نهایت برای مرحله پس از بحران، دو نوع راهبرد تعاملی و گزینشی پیشنهاد می‌گردد. راهبرد تعاملی بر تجربه اندوزی از بحران‌های قبلی و برنامه‌های مقابله با بحران تأکید دارد و راهبرد گزینشی برای مقاله با بحران‌هایی است که احتمال وقوع آنها بیشتر است (یاوری گهر و منصوری موید، ۱۳۹۶).

در راستای افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری و تسهیل مدیریت بحران، نیاز به یک برنامه جامع می‌باشد (لافر^۲، ۲۰۱۵). مدیریت بحران جامع عبارت است از: فرآیند برنامه‌ریزی، عملکرد و اقدامات اجرایی که توسط دستگاه‌های دولتی، غیر دولتی و عمومی پیرامون شناخت و کاهش سطح مخاطرات و مدیریت عملیات مقابله و بازسازی و بازتوانی منطقه آسیب دیده، صورت می‌پذیرد (جهانگیری، ۱۳۹۲). در این فرآیند با مشاهده پیش‌نشانگرها و تجزیه و تحلیل آنها و منابع اطلاعاتی در دسترس تلاش می‌شود به صورت یکپارچه، جامع و هماهنگ با استفاده از ابزارهای موجود از بحران، پیشگیری شود و یا در صورت بروز آنها با آمادگی لازم در جهت کاهش خسارات جانی و مالی به مقابله سریع پرداخته تا شرایط به وضعیت عادی باز گردد (لئونگ و همکاران^۳، ۲۰۰۸).

مدیریت بحران، نقش کنترل بحران و کاهش آثار سو آن و عبور از بحران را دارد. در این حیطة و پیرامون مدیریت بحران، پژوهش‌های زیادی در ایران و در علوم مختلف صورت پذیرفته است؛ از جمله این پژوهش‌ها می‌توان به پژوهش خسرو شاهی (۱۳۹۷) با عنوان «طراحی الگوی مدیریت بحران در رسانه» اشاره کرد که نقش الگوی رسانه و سایت‌های مبتنی بر آن را در امر بحران نشان داد. پژوهش موسوی و همکاران (۱۳۹۷) در مورد مدیریت بحران و ساماندهی و کاهش آسیب‌پذیری شریان‌های حیاتی که با نگاهی تحلیلی، کنترل و مدیریت در این زمینه را بررسی نمود. پژوهش یاوری گهر و منصوری موید (۱۳۹۶) پیرامون مدیریت بحران و صنعت گردشگری که پیشگیری از مدیریت بحران با یک نگاه جامع را بررسی کرد.

1 Flexible Strategy

2 Laufer

3 Leong

همچنین پژوهش ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۶) درباره مدل‌سازی پهنه‌های اسکان در مدیریت بحران زلزله با استفاده از مدل‌های تصمیم‌گیری که رویکرد بهینه بر اساس مدل‌های موجود را ارائه نمود. بر اساس بررسی‌ها و تحقیقات انجام شده، در مورد مبحث اصلی این گفتار که رویدادهای ورزشی می‌باشد، پژوهشی چون پژوهش رحیمی و همکاران (۱۳۹۱) که بحران در استادیوم‌های فوتبال را با نگاهی زیرساختی بررسی نمودند، صورت پذیرفته است، اما پژوهشی جهت ارائه الگوی جامع مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی به چشم نمی‌خورد. عمده پژوهش‌ها مبتنی بر یک واکاوی سطحی و رابطه‌ای است و مدلی جامع در این زمینه مشاهده نمی‌گردد. از این رو، این مسئله را می‌توان یک خلاء تحقیقاتی در بحث مدیریت ورزش و مدیریت رویدادهای ورزشی دانست.

با توجه به شرایط سیاسی، امنیتی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور و نیز موقعیت ژئوپلیتیکی آن و نوع تعاملات موجود در عرصه بین‌الملل، دغدغه همه مسئولان بصیر و عالم حوزه مدیریت بحران در کشور، برداشتن گام‌های موثر در زمینه الگوسازی، تدوین و طراحی، زمینه‌سازی، اجرا و توسعه مدل‌های مدیریتی بحران در حیطه‌های مختلف کشور است که این امر الزاماً با بهره‌گیری از توان علمی و فرصت‌های طلایی موجود در قبل از بروز بحران‌ها امکان‌پذیر خواهد بود.

در این راستا و با توجه به اهمیت روز افزون رویدادهای ورزشی و توسعه آن در کشورمان و جمعیت بی‌شماری که در قالب‌های مختلف از رویدادهای گوناگون ورزشی استفاده می‌نمایند، ایجاد الگویی واحد در سطح ملی برای گام برداشتن نظام‌مند در حوزه مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی کشورمان، احساس شد. لذا هدف از انجام این فعالیت پژوهشی، طراحی الگوی جامع مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی می‌باشد. با توجه به کمبود مطالعات کیفی در این زمینه، ضعف در ریشه‌شناسی مسئله مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی احساس و اهمیت موضوع ادراک گردید. بدین‌منظور در پژوهش حاضر با درک این ضرورت، سعی شد با استفاده از رویکرد مبتنی بر روش‌شناسی تفسیرگرایی برخاسته از داده، مسئله و فرایند مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی تحلیل گردد و چرایی این الگو مشخص شود.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش بر مبنای موضوع و شیوه تبیین یافته‌های مورد هدف آن، در حیطه تحقیقات کیفی قرار دارد و روش کیفی مورد استفاده در این پژوهش، روش کیفی نظریه برخاسته از داده‌هاست که هدف اساسی آن با توجه به مطالب به‌دست آمده شکل‌دهی خرده نظریه در حیطه‌های مربوط بر مبنای اطلاعات به‌دست آمده است.

مدل مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی

به منظور انجام نمونه‌گیری در مرحله نخست پژوهش، از نمونه‌گیری نظری استفاده شد. در نمونه‌گیری نظری، از نمونه‌هایی مصاحبه به عمل آمد که از لحاظ هدف‌های پژوهش دارای اطلاعات غنی بودند. این روش نمونه‌گیری وقتی خاتمه می‌یابد که هر مقوله به اشباع نظری برسد (استراس و کوربین، ۱۳۸۵). در خلال طراحی فرایند انجام مصاحبه تمامی مصاحبه‌ها با افراد به صورت رو در رو و فردی در زمان‌های مختلف انجام گرفت. مدت زمان انجام مصاحبه‌ها بین ۴۵ الی ۶۰ دقیقه بود. مصاحبه‌ها تا کسب توصیف مناسبی از موضوعات مربوط به پژوهش ادامه یافت و در تمامی مصاحبه‌ها از دستگاه ضبط استفاده گردید. همه مصاحبه‌ها توسط خود پژوهشگر انجام شد. پژوهشگر هدف مطالعه، محتوای فرم رضایت و سؤال‌های مصاحبه را به صورت کلی برای افراد شرکت‌کننده در مصاحبه‌ها توضیح داد و تلاش کرد تا توالی و ترتیب سؤال‌ها تقریباً برای همه شرکت‌کنندگان یکسان باشد. تمامی مصاحبه‌ها با افراد در زمان‌های مختلف و عموماً در مکان کاری آنها انجام پذیرفت. سؤالات مصاحبه در سه محور اصلی چستی الگوی مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی؛ شرایط و عوامل شکل‌گیری مدیریت بحران و راهبردها و پیامدهای شکل‌گیری الگوی مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی انجام پذیرفت. در ابتدای امر پس از معرفی اولیه و مشخص‌سازی موضوع پژوهش و توضیح رشته و موضوع توسط پژوهشگر، مشارکت‌کنندگان در هر محور به چند سؤال پاسخ می‌دادند که پژوهشگر در بخش‌هایی که پاسخ‌ها واضح و شفاف نبودند، مداخلات اندک و سؤالات بیشتری جهت تشریح و تبیین مسئله را به کار گرفت. برای تحلیل یافته‌ها در این پژوهش از الگوی سه مرحله‌ای کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده گردید. بنابراین تحلیل داده‌ها از این طریق انجام شد. در مرحله کدگذاری باز، از طریق کاوش در مصاحبه‌ها و نگاه عمیق به آن‌ها، زیرمقوله‌ها و مقوله‌ها شناسایی شد. در مجموع ۲۲۹ نشانگر (گزاره معنایی) و ۳۸ مقوله اصلی به دست آمد. در مرحله بعد، یکی از مقوله‌ها که بیشترین ارتباط را با سایر مقوله‌ها داشت به عنوان پدیده اصلی انتخاب شد و محققان توانستند ارتباط آن مقوله و سایر عناصر الگوی تدوین نظریه برخاسته از داده را تبیین نمایند. همچنین در مرحله پایانی که «کدگذاری گزینشی» نام دارد، با استفاده از گزاره‌ها، روابط میان مقوله‌ها که به واسطه تحلیل داده‌ها، به دست آمده بود به شکل حکایت‌گونه درآمد و بدین ترتیب نظریه میانی در مورد مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی تدوین شد.

برای اعتبار بخشی به یافته‌ها در این پژوهش سه راهبرد به کار گرفته شد:

- ۱) مرور همتا: با استفاده از این راهبرد، پژوهشگر از نظر دیگر محققانی که در حیطه این رویکرد و روش و مفهوم مورد بررسی اطلاعاتی دارند کمک می‌گیرد و نظرات آنان در مورد کدگذاری‌ها، شکل مصاحبه

و دیگر موارد و نیز بررسی مقایسه‌ای ممکن می‌گرداند تا صحت فرایند انجام شده مورد تأیید قرار بگیرد. در این زمینه محقق پیشنهادهای دیگران را درباره نحوه انجام مصاحبه‌ها یا نحوه ارائه نتایج و ادراکات محققانی که دارای دیدگاه‌های متفاوت با دیگران هستند مطالعه می‌کند و تصمیم می‌گیرد کدام بخش از دیدگاه‌های ایشان را در پژوهش دخالت دهد. در این پژوهش نیز مطابق همین اصل از همکاری دو نفر از افراد متخصص و همکار که در حیطه مورد نظر دارای سوابق پژوهشی و اجرایی بودند کمک گرفته شد و بر اساس نظرات و نقدهای آنان تغییرات لازم به عمل آمد.

(۲) شیوه یادداشت برداری و انجام پژوهش: یک روش برای کمک به ایجاد اطمینان، توضیح چگونگی دنبال کردن مراحل پژوهش و تهیه یادداشت‌هاست. یادداشت‌های همراه با فکر یا یادداشت‌هایی که در آنها پژوهشگر افکار خود را هنگام جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها ثبت کرده باشد، به خواننده اجازه می‌دهد تا دریابد که محقق چگونه به نتایج خود دست یافته است. در این زمینه محقق هنگام مصاحبه‌ها نکاتی در مورد تأکید، نوع گفتار و برجسته شدن مسائل یادداشت برداری می‌کرد و نقاط مهم دیگری نیز که در تحلیل یافته‌ها قابل بررسی و استفاده بودند ثبت می‌گردید.

(۳) گروه کانونی: گروهی متشکل از نمونه‌های مشارکت‌کننده در پژوهش، برای تأیید فرایند حاصل از تحلیل داده‌ها به تبادل نظر پرداخته و محقق با جمع‌بندی نظرات ایشان در مورد فرایند به دست آمده به اصلاح و بازبینی فرایند پرداخته است.

مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل کلیه افراد متخصص و صاحب‌نظر در زمینه موضوع پژوهش (اساتید برجسته ورزشی متخصص در حوزه رویدادهای ورزشی و مدیریت بحران، خبرگان و صاحب‌نظران مدیریت ورزشی کشور، مسئولان اجرایی برگزاری رویدادها و مدیران رویداد) بودند که ابتدا به صورت هدفمند و در ادامه به روش گلوله برفی (ارجاع زنجیره‌ای) انتخاب شدند و این روند تا رسیدن به اشباع نظری ادامه داشت. اشباع نظری در این زمینه پس از مصاحبه با ۱۴ نفر حاصل شد.

یافته‌های پژوهش

مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل کلیه افراد متخصص و صاحب‌نظر در زمینه موضوع پژوهش

بودند که ویژگی‌های توصیفی آنها در جدول ۱ گزارش شده است:

جدول ۱: ویژگی‌های توصیفی افراد مشارکت‌کننده در تحقیق

ردیف	جنسیت	مدرک تحصیلی	سابقه فعالیت	وضعیت شغلی	نوع فعالیت در حیطه
۱	مرد	دکتری تربیت بدنی	۲۰ سال به بالا	رسمی	تمام وقت

مدل مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی

تمام وقت	رسمی	۱۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۲
تمام وقت	رسمی	۲۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	زن	۳
تمام وقت	رسمی	۱۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۴
تمام وقت	رسمی	۲۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۵
تمام وقت	رسمی	۲۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۶
تمام وقت	رسمی	۲۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۷
تمام وقت	رسمی	۵ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	زن	۸
تمام وقت	رسمی	۲۰ سال به بالا	ارشد تربیت بدنی	مرد	۹
تمام وقت	رسمی	۲۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۱۰
تمام وقت	رسمی	۱۰ سال به بالا	ارشد تربیت بدنی	مرد	۱۱
تمام وقت	رسمی	۲۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۱۲
تمام وقت	رسمی	۱۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۱۳
تمام وقت	رسمی	۲۰ سال به بالا	دکتری تربیت بدنی	مرد	۱۴

▪ پدیده اصلی (مقوله محوری)

برای انتخاب و شناخت پدیده محوری، محقق هر یک از مقوله‌ها را جداگانه بررسی نمود و به بررسی ارتباطی آن با دیگر مقوله‌ها پرداخت و با ملاک‌های انتخاب پدیده اصلی مقایسه کرد. مقوله‌هایی که ظرفیت استفاده در این زمینه و ارتباطی با دیگر مقولات را نداشتند، در این بخش رد شدند. پس از بررسی مقوله‌ها از زوایای مختلف و ارتباطی مشخص گردید که مبحث منابع و زیر ساخت‌ها مقوله‌ای است که در ارتباط با هر پدیده منتج به شکل‌گیری مدیریت بحران شده و اثرات آن مشاهده می‌شود و خود مصاحبه‌شوندگان نیز در مصاحبه به صورت مکرر از نقش منابع و زیر ساخت‌ها برای مدیریت، کنترل، پیشگیری، اقدام و اصلاح نام می‌بردند. بر همین اساس مقوله محوری در این پدیده، منابع و زیر ساخت‌ها بود.

▪ عوامل علی

عوامل علی مجموعه عواملی است که به صورت کلی بر اساس شکل‌گیری مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی اشاره دارد (معروفی و همکاران، ۱۳۹۸). در جدول ۲ به صورت مختصری به عوامل علی اشاره شده است:

جدول ۲: کدگذاری عوامل علی

ابعاد پژوهش	مقوله	مفاهیم مهم
		ایجاد ایمنی و امنیت
		وجود کمک‌های اولیه مورد نیاز
		مستندسازی و آموزش تجربیات و دستاوردهای پیشین
	پیش از بحران	الگوبرداری موارد مشترک
		مدیریت تشخیص و راهبردی
		بهره‌مندی از منابع انسانی
		شناخت بحران
		برنامه‌ریزی استفاده از تجارب قبل
		تعامل با بحران و افراد
		مشورت با افراد صاحب‌نظر
	حین بحران	ارزیابی بحران
		آمادگی
		ایجاد شرایط و حالت اضطراری
		اطلاع‌رسانی صحیح بحران
		هماهنگی
عوامل علی		تعامل با رسانه
		اصلاح و بازسازی
	پس از بحران	درس گرفتن از بحران
		کنترل و آرام‌سازی شرایط

با توجه به اطلاعات جدول ۲، عوامل علی در مدیریت بحران به سه مقوله پیش از بحران، حین بحران و پس از بحران تقسیم می‌شود. یک بحران، آسیب‌های گسترده‌ای را ایجاد می‌کند و واکنش به آن و مدیریت آن در سه سطح اساسی پیش، حین و پس از بحران است. مدیریت پیش از بحران مهمترین بعد کنترل و مدیریت یک بحران می‌باشد که با پیشگیری و جلوگیری از وقوع بحران در قالب یک کار مدیریتی و یک ساختار اساسی مدیریت افزا در این زمینه ایجاد و فراهم می‌گردد.

حین بحران دوره‌ای است که در آن بحران به وقوع پیوسته است. مدیریت در حین بحران به منظور کاهش و به‌حداقل رساندن آسیب‌ها در ابعاد انسانی، مالی و الکترونیکی است و هدف اساسی آن کنترل

مدل مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی

شرایط و سعی در کاهش مخاطرات می‌باشد و چنانچه مدیریت علمی و عملیاتی مناسب وجود نداشته باشد، خسارت های مالی و انسانی ناشی از بحران چندین برابر خواهد بود. بخش پس از بحران دوره‌ای است که در آن بحران به وقوع پیوسته است و آسیب و مشکلات تا حد زیادی فروکش نموده است. یکی از مهمترین اقدامات در این مرحله برنامه‌ریزی است.

▪ شرایط واسطه‌ای (مداخله گر)

شرایط واسطه‌ای در روش نظریه برخاسته از داده‌ها شامل مقولاتی است که به صورت مستقیم بر راهبردها اثر می‌گذارند. به عبارتی، عواملی که به واسطه مداخله آن‌ها کنش‌ها و تعاملات حاصل از پدیده اصلی به عمل می‌آید (بازرگان، ۱۳۹۴؛ ادیب و همکاران، ۱۳۹۰). در بررسی عوامل اثرگذار بر الگوی مدیریت بحران بر مبنای الگوی عوامل مداخله‌گر، محقق به این عوامل رسید:

قوانین کلان: قوانین کلان اشاره به الگوی سیاست‌های کلی تبیین شده در این زمینه دارد که بر اساس قوانین اجتماعی و سیاسی در این زمینه بیان شد.

زیرساخت‌های موجود: زیرساخت‌های موجود اشاره به منابع و پتانسیل‌های برقرار در شرایط فعلی و نیز ابزار موجود در زمینه مورد نظر دارد.

مدیریت کلان: مدیریت کلان اشاره به الگوی مدیریت کل در یک ساختار معین و مشخص شده دارد.

▪ عوامل بسترساز (زمینه‌ای)

عوامل بسترساز یا محیطی عواملی هستند که به صورت غیرمستقیم بر راهبردهای نظریه برخاسته از داده‌ها اثرگذارند. محل حوادث شرایط پیرامونی و نزدیک و ساختار مرتبط، زمینه و... که کنش بین عوامل و در نتیجه راهبرد را موجب می‌گردد در دسته این عوامل قرار دارد. مهمترین عوامل شناسایی شده در این زمینه در مدل تحقیق به شکل زیر به دست آمد:

تخصص و ویژگی‌های کارکنان و کادر: مهمترین عامل بهره‌وری در سازمان و جامعه، منابع انسانی است. یکی از مسائل مهم در اجرای هر نقش و شغلی به نیروی انسانی و کادر اجرایی بر می‌گردد و فعالیت و تخصص این گروه زمینه اجرائیات هر مسئله‌ای مهم و اساسی است. همه کارکنان باید به درستی آموزش ببینند و درک درستی از بحران و شرایط بحرانی داشته باشند و نیز به وظایف خود در این شرایط آگاه باشند.

مدیریت سازمان: مدیریت سازمان اشاره به الگوی مدیریتی در امور سازمان و به صورت مشخص تر مدیریت بخش مورد نظر دارد و در سطحی پایین تر از مدیریت کلان قرار می گیرد که سیاست های کلی را اجرا و ارائه می کند.

انعطاف پذیری و سرعت سازمانی: مسئله انعطاف پذیری سازمانی به الگوی تطبیق شرایط سازمان بر اساس موقعیت اشاره دارد که زمینه یک تطبیق پذیری بر اساس نیاز را ایجاد می کند.

ارزشیابی از بحران: در این زمینه مصاحبه شونده شماره ۸ بیان کرد:

«ببیند بحران وقتی در رویداد ورزشی شکل گرفت، سریع باید فهمید مدلش چیه، چه الگویی داره، پیامدش چیه و چطور میشه جلوش رو گرفت و اثرش رو کم کرد. این فقط تو خود بحران نیستا، اصلا قبل اینکه بحرانی شکل بگیره هم باید مداوم ارزیابی و تحلیل کرد».

▪ راهبردها

راهبردها در نظریه برخاسته از داده ها اشاره به اقدامات یا تعامل های ویژه ای دارد که از پدیده اصلی حاصل می شود (بازرگان، ۱۳۹۴؛ معروفی و همکاران، ۱۳۹۸). در این پژوهش از بررسی داده های حاصله راهبردهای زیر استخراج گردید:

قانون گرایی و سیاست گذاری: قانون گرایی و سیاست گذاری به صورت کلی اشاره به تدوین و ابلاغ قوانینی حمایتی جهت بر طرف سازی موانع و مشکلات و اجرا شدن هر چه بهتر فرایند در این زمینه دارد.

آموزش های دوره ای و تحلیل: این مقوله اشاره به آموزش های ضمن خدمت و برنامه ریزی بر اساس این مسئله در زمینه کارکنان و انتخاب صحیح بر اساس آنان دارد.

ارزشیابی مداوم از شرایط: در این زمینه مصاحبه شونده شماره ۷ بیان نمود:

«باید از شرایط رویدادهای ورزشی تو آب و هوای مختلف، تو شرایط سیاسی و اجتماعی و همه ابعاد به صورت مداوم تحلیل انجام بشه تا بر حسب شرایط بشه بهترین گزینه، پیشگیری، آمادگی و اقدام رو انجام داد».

داشتن برنامه های مختلف: مصاحبه شونده شماره ۱۴ بیان نمود:

«در امر اجرا، پیشگیری و کنترل بحران در رویدادهای ورزشی به خصوص تو بخش حین بحران اینه که طرح A و B داشته باشیم. نه فقط این دوتا که چند تا برنامه باید برای وقوع و جلوگیری و کنترل بحران پیش بینی کرد».

هماهنگی ساختاری: هماهنگی به صورت کلی اشاره به ارتباط بین ابعاد درگیر در مدیریت هر امری دارد. به روز بودن: در این زمینه مصاحبه شونده شماره ۱ بیان کرد: «برای ایجاد مدیریت بحران و کنترل و مقابله، سازمان و امکاناتش باید بروز باشد و بر اساس شرایط بهترین امکانات و منابع را به کار گرفت».

▪ پیامد

پیامدها در نظریه برخاسته از داده‌ها نتایجی است که در اثر راهبردها ایجاد می‌گردد (ادیب و همکاران، ۱۳۹۰؛ معروفی و همکاران، ۱۳۹۸). بر اساس یک بررسی کلی تقویت زیر ساخت‌ها و شاخص‌های مرتبط با منابع، عاملی مهم در مدیریت بحران و الگوی صحیح آن در رویدادهای ورزشی می‌باشد که با پیاده سازی راهبردها اثراتی چند شامل موارد زیر را شاهد خواهیم بود. مهمترین پیامدها در این زمینه به شرح زیر بود: **سیاست‌گذاری راهبردی:** این مقوله اشاره به رویکرد اجرا و تبیین سیاست‌های هر امری متناسب با نیاز و شرایط مربوط به آن دارد.

مدیریت کارآمد (نیازسنجی و انتخاب متناسب با نیاز): نیازسنجی و انتخاب به شناخت مسئله و ارزیابی نیازهای دوره‌ای بر اساس ضوابط خاص اشاره دارد و بر اساس این نیازهای شناسایی شده می‌توان انتخاب‌های صحیح و کارآمد در این زمینه را به عمل آورد.

ارزشیابی و تغییر: بر اساس این ملاک بر حسب نیاز ارزشیابی مداوم از شرایط به عمل می‌آید و با بهره‌گیری از الگوهای شناخته شده فرد بهترین الگو را به کار می‌گیرد.

تطبیق و سازماندهی: این مقوله اشاره به شناخت مسئله و هماهنگی با آن دارد که در اثر هماهنگی ساختاری بین اجزای سازمان و نیز به کارگیری برنامه‌های مختلف حاصل می‌گردد.



شکل ۱: مدل مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی

بحث و نتیجه‌گیری

نقش زیرساخت‌ها در هدایت و سرعت توسعه یک کشور غیرقابل انکار است. همان‌طور که پایه و اساس در یک ساختمان مهم است، جایگاه زیرساخت و همچنین قابلیت اطمینان به آن برای توسعه همه کشورها اهمیت دارد. بدیهی است که رشد اقتصادی یک کشور با توسعه زیرساخت‌های آن ارتباط تنگاتنگ دارد. یک پایه زیربنایی دقیق، کلید توسعه اجتماعی و اقتصادی دولت است و به عنوان یک آهنربا برای جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در یک دولت عمل می‌کند و در نتیجه به عنوان یک مزیت رقابتی تلقی می‌شود. دسترسی به زیرساخت‌های کافی و کارآمد نه تنها باعث پیشرفت صنعتی شدن می‌گردد، بلکه کیفیت زندگی مردم را نیز بهبود می‌بخشد (عرفان‌نیا و همکاران، ۱۳۹۸). این موضوع همان‌طور که در تمامی

مدل مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی

بخش‌های تجارت، سیاست و کنترل اساس یک سازمان و جامعه می‌باشد، در بخش بحران، مدیریت آن و الگوی مربوط به آن نیز نقشی اساسی دارد. مهمترین پایه مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی به منظور پیشگیری، کنترل و مداخله در آن به مقوله اتکا به منابع و زیر ساخت‌های موجود در این حیطه بر می‌گردد و بر همین اساس اصلی‌ترین و اساسی‌ترین مفهوم در مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی معطوف به منابع و زیرساخت‌ها می‌باشد و این تحقیق نیز این مقوله را کلیدی‌ترین محور در این زمینه قلمداد نمود.

نتایج این بخش با یافته‌های فراهانی و همکاران (۱۳۹۷) که نشان دادند چندین عامل بحران‌زا در حیطه ورزش ایران وجود دارد که بر اساس اولویت ضعف برنامه‌ریزی، نگرش نامناسب جامعه، ضعف نیروی انسانی، ضعف هماهنگی، مشکلات زیرساختی، مسائل مالی، مشکلات ساختاری و قانونی، ضعف نظام ارتباطی و عملکرد ضعیف رسانه‌ها هستند و نیز یافته‌های نایت و همکاران (۲۰۱۹)؛ رمضانی و همکاران (۱۳۹۳) و... همسویی و همراستایی در نتایج به دست آمده را دارد و گواه بر این موضوع است که برای امر هدایت، کنترل و پیشگیری بحران در رویدادهای ورزشی باید یک نگاه جامع به مسئله مورد نظر داشت. در مرحله پیش از بحران در امر مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی، گفتنی است که عوامل مدیریتی یکی از مهمترین عوامل مؤثر بر مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی است که عدم توجه و یا قصور در آن در برگزاری مسابقات ورزشی خود سبب وقوع بحران خواهد شد. در این زمینه نیز اتکا به زیر ساخت‌ها و منابع، مسئله مهمی است که زمینه پیشگیری از بروز بحران بر اساس منابع و ساختار موجود را فراهم می‌آورد. همچنین در این مرحله برنامه‌ریزی اصولی و کار آمد بسیار مهم است. برنامه‌ریزی، فرآیند آماده‌سازی فعال قبل از یک رویداد است. برای توسعه و اجرای برنامه‌های مهم و پیشگیری، پاسخ و بازسازی در شرایط اضطراری، برنامه‌ریزی‌های ضعیف یا بدون هدف نتایج مؤثری بر سیستم مدیریت امنیت ورزشی یا رویدادها نخواهد داشت. در مرحله بحران وجود منابع و امکانات اجرایی، کنترل و کاهش خسارت و آسیب به هر نحو را فراهم می‌آورد و در مرحله پس از بحران منابع و زیرساخت سرعت اصلاح، بهبود و تغییر شرایط را ایجاد می‌کند. بر این مبنا منابع و زیرساخت‌ها عامل و مسئله مهمی است که در مدل مدیریت بحران نقشی کلیدی و محوری دارد.

برای ایجاد یک مدیریت کارآمد بحران در برگزار رویدادهای ورزشی باید یک ساختار چند وجهی در زمینه پیش، حین و پس از بحران تدوین کرد و بر اساس دستورالعمل‌های تبیین شده هر دوره، الگوی مؤثر را به کار گرفت. بی تردید هر دوره از این مراحل نیاز به یک توجه چند بعدی در ابعاد کلان و خرد دارد تا بتوان با به‌کارگیری سیاست‌های کلی و مشخص، رویکردی کارآمد و تخصصی به مسئله را پیاده

نمود. به کارگیری چنین مدل کارآمدی در زمینه برگزاری رویدادهای ورزشی و در امر مدیریت بحران در این حیطه راهبردهای مفید و تخصصی در ارتباط با منابع انسانی، نیازهای سازمانی، سیاست‌های کلان و... در بر خواهد داشت و پیامدهای سیاست‌گذاری راهبردی، مدیریت کارآمد، ارزشیابی و تغییر و تطبیق و سازماندهی را موجب می‌گردد. در مورد بحث مدیریت کارآمد باید در نظر داشت که امنیت افراد در شرایط بحرانی در رویدادهای ورزشی ممکن است به صورت بالقوه در خطر باشد. لذا اتخاذ تدابیر و راهکارهای پیشگیرانه از سوی مسئولان، مدیران و متصدیان ضروری است. یافته‌های پژوهش نشان داد که عامل مدیریت و برنامه‌ریزی، یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار بر مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی است و در تبیین عامل مدیریت و برنامه‌ریزی رویداد، مؤلفه‌هایی چون مدیریت منابع انسانی، مدیریت برگزاری رویداد، همکاری سازمان‌های مشارکت‌کننده در رویداد نقش مؤثر دارند.

در یک جمع بندی کلی مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی مقوله‌ای چند بعدی و در ارتباط با متغیرهای بسیاری است که ضرورت توجه ویژه و تخصصی با سیاست‌های مشخص به آن را طلب می‌کند. بر اساس نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌گردد:

- با توجه به اهمیت مسئله مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی پیشنهاد می‌گردد این الگوی مدیریتی از افرادی با سابقه تجربی و دارای تخصص در امر مورد نظر استفاده نماید تا امکان موفقیت و کنترل در این زمینه افزایش یابد.
- با توجه به ضرورت به روز بودن و الگوبرداری از نمونه‌های موفق مدیریت بحران در برگزاری مسابقات ورزشی، پیشنهاد می‌گردد به صورت مداوم برنامه‌های مبتنی بر پژوهش‌های جدید در این زمینه مورد بررسی کادر اجرایی و تخصصی قرار گیرد.
- با توجه به نقش کارکنان و کادر اجرایی در زمینه مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی و برگزاری آن، پیشنهاد می‌گردد برای جذب و به‌کارگیری نیروی کار در این زمینه ارزیابی‌های تخصصی و بررسی از منظر هوشی و دیگر ساختارها جهت جذب و به‌کارگیری اجرا گردد.
- با توجه به نقش آموزش‌های دوره‌ای و ضمن خدمت در به روز بودن و افزایش موفقیت در مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی، پیشنهاد می‌گردد سازمان متولی به صورت سالانه و فصلی برنامه‌های مورد نیاز و دانش روز مبتنی بر آن را از طریق افراد متخصص و کاربلد به مدیران و کارکنان شاغل در این بخش آموزش دهد.

مدل مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی

- با توجه به اهمیت و ضرورت سیاست‌گذاری راهبردی و سیاست کلان در امر مدیریت بحران در برگزاری رویدادهای ورزشی، پیشنهاد می‌گردد سازمان مورد نظر قوانین تسهیل‌گرایانه خویش را به وزارت متبوع و دیگر بخش‌های مرتبط با این حوزه ارائه نماید و با بیان نقشه عملیاتی در تأیید و تشریح قوانین در این زمینه گام بردارد.
- با توجه به اهمیت و ضرورت ارزشیابی مداوم در مدیریت بحران در رویدادهای ورزشی در زمینه برگزاری آن؛ پیشنهاد می‌گردد واحد ارزشیابی و سنجش کیفیت به صورت مستقل و تحت نظارت سازمان اصلی در امور برگزاری مسابقات به صورت تخصصی دایر گردد و نظارت دائم و پیگیرانه‌ای در این زمینه داشته باشد.
- با توجه به ضرورت وجود ایمنی و داشتن طرح مداخله‌ای در زمان بحران در برگزاری مسابقات ورزشی، پیشنهاد می‌گردد در تمامی ورزشگاه‌های مهم دایر بر برگزاری مسابقات، سیستم ورود و خروج اضطراری و مکان خاص مرتبط با نیروهای امدادی و اجرایی در این زمینه به کار گرفته و پیاده گردد.
- با توجه به اینکه منابع و زیر ساخت‌ها در مدیریت بحران در برگزاری مسابقات ورزشی مقوله محوری در پژوهش بود، می‌توان گفت توجه و در نظر گرفتن تمهیدات لازم در این زمینه می‌تواند باعث پیشگیری از وقوع بحران و یا بهبود شرایط در هنگام وقوع گردد.
- همچنین یکی از محدودیت‌های پژوهش‌های کیفی، امکان تفاسیر مختلف از پدیده مورد بررسی است و طبعاً تفسیر صورت گرفته از پدیده مورد مطالعه در این پژوهش، تنها یکی از تفاسیر ممکن و پذیرفتنی در مورد آن است.
- این پژوهش با استفاده از روش نظریه داده بنیاد اجرا شد. از این رو، پیشنهاد می‌شود از روش‌های دیگر استفاده و نتایج را با نتایج پژوهش حاضر مقایسه، نقد و آن را پالایش نمایند.

منابع

- ابراهیمی، حمید؛ رسولی، علی اکبر و مختاری، داوود. (۱۳۹۶). «مدل‌سازی پهنه‌های اسکان موقت در مدیریت بحران زلزله با استفاده از مدل‌های تصمیم‌گیری فازی-مبنا (مطالعه موردی: شهر مرند)». جغرافیا و برنامه‌ریزی. سال ۲۱، شماره ۶۱، صص ۱-۱۸.
- اتقیا، ناهید. (۱۳۹۶). مدیریت مسابقات و رویدادهای ورزشی. چاپ سوم، تهران: نشر دانشگاه الزهرا
- ادیب حاج باقری، محسن؛ پرویزی، سرور و صلصالی، مهوش. (۱۳۹۰). روش‌های تحقیق کیفی. چاپ سوم، تهران: نشر و تبلیغ بشری و تحفه

- اسدی، نوید؛ سجادی، سید نصرالله؛ گودرزی، محمود و مرادی، آرام. (۱۳۹۴). «تبیین شایستگی های مدیران رویدادهای ورزشی». مدیریت ورزشی. دوره ۷، شماره ۲، صص ۱۵۹-۱۷۴.
- بازرگان، عباس. (۱۳۹۴). مقدمه ای بر روش های تحقیق کیفی و آمیخته. تهران: انتشارات دیدار
- بهرامی، شهاب و عسگری، بهمن. (۱۳۹۵). «تأثیر عملکرد کشورهای جهان در رویدادهای بزرگ ورزشی بر عملکرد آنها در بازی های المپیک». نشریه مدیریت ورزشی. دوره ۸، شماره ۳، صص ۳۹۵-۴۰۷.
- پاکباز خسروشاهی، علی. (۱۳۹۷). «طراحی الگوی مدیریت بحران در رسانه». نشریه رسانه. شماره ۳، پیاپی ۱۱۲، صص ۱۲۵-۱۴۶.
- جهانگیری، کتابون و خردمند، مهناز. (۱۳۹۲). «ارزیابی آسیب پذیری سازه ای مراکز آموزشی در برابر زلزله و شناسایی اماکن امن جهت سرپناه اضطراری پس از زلزله». امداد و نجات. سال ۳، شماره ۲، صص ۲۶-۳۸.
- حسینی، علی و امیدواری، فرشیده. (۱۳۹۲). «مبانی بازسازی پس از سانحه». تهران: نشر عصرکنکاش
- حسینی، علی و امیدواری، فرشیده. (۱۳۹۷). «واکاوی نقش طراحی شهری در چرخه مدیریت بحران». معماری شناسی، شماره ۲، صص ۱-۸.
- خدادادکاشی، فرهاد و کریم نیا، الهام. (۱۳۹۷). «ارزیابی میزان رقابت و انحصار در بازی های المپیک بر مبنای شاخص تمرکز: ۱۹۹۶-۲۰۱۶». پژوهش های کاربردی در مدیریت ورزشی. شماره ۴، پیاپی ۲۴، صص ۹۳-۱۰۳.
- رحیمی، ق.؛ امیرتاش، ع. و خیبی، م. (۱۳۸۱). «بررسی مدیریت ایمنی در ورزشگاه های فوتبال کشور از دیدگاه تماشاگران، بازیکنان و مدیران اجرایی». پژوهش در علوم ورزشی. (۴)۱، صص ۳۹-۵۲.
- رمضانی، جواد؛ رضوی، سید محمد جواد و حسینی، حیدر. (۱۳۹۳). «ارتباط بین هوش هیجانی و راهبرد مدیریت بحران (مطالعه موردی: اداره کل ورزش و جوانان استان یزد)». مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۲۷، صص ۱۸۵-۱۹۸.
- سقایی، مهدی و خوشه بست، فرزانه. (۱۳۹۷). «تحلیل راهبردی گردشگری رویداد در ایران (مورد شناسی: جشنواره طلای سرخ شهرستان قائنات)». جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای. شماره ۲۷، صص ۷۵-۹۴.
- عیدی، حسین و یوسفی، بهرام. (۱۳۹۵). «تحلیل سوات میزبانی رویدادهای بزرگ ورزشی در ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۳۹، صص ۱۷۱-۱۸۸.
- عرفان نیا، امین؛ خیراندیش، مسعود و محمدی خیاره، محسن. (۱۳۹۸). «اهمیت زیرساخت اقتصادی و اجتماعی در توسعه اقتصادی». چهارمین کنفرانس ملی در مدیریت، حسابداری و اقتصاد با تاکید بر بازاریابی منطقه ای و جهانی. تهران.
- فراهانی، ابوالفضل؛ کشاورز، لقمان و مروی اصفهانی، ناهید. (۱۳۹۷). «تحلیل عوامل بحران در ورزش همگانی». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، دوره ۶، شماره ۲۱، صص ۵۱-۶۷.
- قاسمی، حمید؛ کشگر، سارا و نوربخش، مهوش. (۱۳۹۵). اصول سازمان و مدیریت ورزش. تهران: نشر علم و حرکت
- معروفی، یحیی و حسینی، حسین. (۲۰۱۹). «کاوش برنامه درسی اجرا شده دروس تربیتی؛ نظریه ای داده بنیاد». پژوهش های برنامه درسی. (۱)۹، صص ۷۵-۱۱۲.
- موسوی، میر نجف؛ باقری، علی؛ مقیمی، مهدی و کیانی، جواد. (۱۳۹۷). «راه کارهای ساماندهی و کاهش آسیب پذیری شریان های حیاتی با رویکرد مدیریت بحران (مورد مطالعه: محور ارتباطی یزد - شیراز)». پژوهشنامه جغرافیای انتظامی. سال ۶، شماره ۲۲، صص ۲۹-۶۲.
- یآوری گهر، فاطمه و منصوره مؤید، فرشته. (۱۳۹۶). «مدیریت بحران در صنعت گردشگری». مطالعات مدیریت گردشگری. سال ۱۲، شماره ۴۰، صص ۲۱-۴۰.

- Allen, J. (2012). **Events management**. 2nd Edition. United Kingdom: Butterworth-Heinmann Publication
- Anita, Saroj, Sukomal, Paul. (2020). **“Use of social media in crisis management: A survey”**. International Journal of Disaster Risk Reduction, Volume 48, Article 101584. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101584>.
- Amato, F., Moscato, V., Picariello, A., Sperli, G. (2019). **“Extreme events management using multimedia social networks”**. Future Generation Computer Systems, Volume 94, Pages 444-452.
- Andersen, T. J. (2008). **“The performance relationship of effective risk management: Exploring the firm-specific investment rationale”**. Long Range Planning, 41(2): 155-176.
- Arnold, V., Benford, T., Canada, J., Sutton, S.G. (2011). **“The role of strategic enterprise risk management and organizational flexibility in easing new regulatory compliance”**. International Journal of Accounting Information Systems, 12(3), 171-188.
- Coombs, T., Laufer, D. (2018). **“Global Crisis Management – Current Research and Future Directions”**. Journal of International Management, Volume 24, Issue 3, Pages 199-203.
- Coombs, W. T. (2008). **“The future of crisis communication from an international perspective”**. In Nolting, T., Tieben, A. (Eds.), *Krisenmanagement in der Mediengesellschaft (Arbeitstitel) Potenziale und Perspektiven in der Krisenkommunikation*. VS-Verlag, Wiesbaden, Germany, pp. 275–287.
- Devlin, S. (2007). **Crisis Management Planning and Execution**. Auerbach Publications
- Gelen, B., Allen, J., Tole, W., Haris, R., McDonel, I. (2012). **Events management**. 3rd Edition. United Kingdom: Butterworth-Heinmann Publication, p: 40.
- **George, A. M., Pratt, C. B. (2012). Case Studies in Crisis Communication: International Perspectives on Hits and Misses**. Routledge, New York
- Giulianotti R, Klauser F. (2011). **“Introduction: Security and surveillance at sport mega events”**. Urban Studies, 48(15):3157-68.
- Hills, Alice, (2018). **“Insidious Environments: Creeping Dependencies and Urban Vulnerability”**. Journal of Contingencies and Crisis Management, Volme 13. Issue1, Pages 213-228.
- Knight, H. R., Hartman, K. L., Bennett, A. (2019). **“Gun Violence, eSports, and Global Crises: A Proposed Model for Sport Crisis Communication Practitioners”**. Journal of Global Sport Management, Published online: Volume 19, Issue 1, Pages 121-141.
- Kokobe S.A., Gemechu, D. (2016). **“Risk Management Techniques and Financial Performance of Insurance Companies”**. Int J Account Res, 4: 127.
- Koo, J., Lee, Y. (2019). **“Sponsor-event congruence effects: The moderating role of sport involvement and mediating role of sponsor attitudes”**. Sport Management Review, Volume 22, Issue 2, Pages 222-234.
- Laufer, D. (2015). **“Emerging issues in crisis management”**. Bus. Horiz. 58 (2), 135–234.
- Leong, S.M., Cote, J.A., Ang, S.H., Tan, S.J., Jung, K., Kau, A.K., Pornpitakpan, C. (2008). **“Understanding consumer animosity in an international crisis: nature, antecedents, and consequences”**. J. Int. Bus. Stud. 39, 996–1009.
- Ma, J., Sun, J. (2015). **Complex Dynamics of a MC–MS Pricing Model for a Risk-Averse Supply Chain with After-Sale Investment**. Commun Nonlinear Sci Numer Simulat.
- Stewart, A., & Rayner, S. (2016). **“Planning mega-event legacies: Uncomfortable knowledge for host cities”**. Planning Perspectives, 31(2), 157–179.